

**QORTI CIVILI
(SEZZJONI TAL-FAMILJA)**

**ONOR. IMHALLEF
RAYMOND C. PACE**

Seduta tal-31 ta' Mejju, 2005

Citazzjoni Numru. 304/2004

A

vs

B

Il-Qorti,

I. PRELIMINARI.

Rat ic-citazzjoni attrici datata 6 ta' Settembru 2004 a fol. 1 tal-process fejn gie premess:-

Illi l-kontendenti zzewgu f'Malta fil-wiehed u tletin ta' Marzu tas-sena elf, disa' mijja u erbgha u disghin (31/3/1994), liema zwieg gie iskrift fir-Registru Pubbliku bin-nota ta' Iskrizzjoni li ggib in-numru progressiv ta' tliet mijja u hmistax ta' dik is-sena (315/94) (Dok "A"), u mil-liema zwieg kellhom tifla unika mwielda fil-hmistax (15) ta' Gunju tas-sena 1994;

Illi I-kunsens tal-kontendenti, jew min minnhom, kien vizzjat b'difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju fuq il-hajja mizzewga, jew fuq id-drittijiet u d-dmirijiet essenziali ta' I-istess;

Illi I-kunsens tal-kontendenti, jew min minnhom, kien vizzjat b'anomalija psikologika serja li tagħmilha mpossibbli għalih li jaqdi I-obbligazzjonijiet essenziali taz-zwieg.

Illi I-kunsens tal-kontendenti, jew min minnhom, inkiseb bl-eskluzjoni pozittiva taz-zwieg innifsu jew ta' xi wiehed jew aktar mill-elementi essenziali tal-hajja mizzewga jew tad-dritt ghall-att taz-zwieg;

Illi għalhekk dan iz-zwieg huwa null u bla ebda effett skond il-Ligi, b'mod partikolari a tenur tas-**sub-incizi (d) u (f)** tas-sub-artikolu wieħed (1) ta' I-artikolu dsatax (19) ta' I-Att Dwar iz-Zwieg tas-sena elf, disa' mijha u hamsa u sebghin (1975) (Kap 255 tal-Ligijiet ta' Malta) kif jirrizulta waqt it-trattazzjoni.

Illi I-istess attrici talbet lil din il-Qorti sabiex għar-ragunijiet premessi;-

1. Tiddikjara u tiddeċiedi li z-zwieg iccelebrat bejn il-kontendenti f' Malta (Dok "A") huwa null u bla effett skond il-Ligi, b'mod partikolari a tenur tas-**sub-incizi (d) u (f)** tas-sub-artikolu wieħed (1) ta' I-artikolu dsatax (19) ta' I-Att Dwar iz-Zwieg tas-sena elf, disa' mijha u hamsa u sebghin (1975) (Kap 255 tal-Ligijiet ta' Malta) u għalhekk tordna li ssir l-annotazzjoni opportuna fl-Att taz-Zwieg relattività.

Bl-ispejjez kontra I-konvenut ingunt minn issa stess għas-subizzjoni.

Rat id-dikjarazzjoni attrici a fol. 3 tal-process;

Rat il-lista ta' xhieda u d-dokumenti esebiti a fol. 4 u 5 tal-process;

Rat id-digriet affidavit moghti lill-partijiet fid-9 ta' Dicembru 2004 fejn il-Qorti pprefiggiet terminu ta' tletin (30) gurnata lill-attrici sabiex tipprezenta x-xhieda kollha tagħha producibbli bil-procedura ta' l-affidavits bin-notifika lill-kontro-parti jew lid-difensur tieghu, li jkollu wkoll l-istess terminu sabiex huwa wkoll jipprezenta l-affidavits tieghu.

Rat in-nota ta' l-attrici **A** datata 14 t'April 2005 li permezz tagħha esebiet l-affidavits **tagħha**, u ta' ommha **Yvonne Cassone**.

Rat il-verbal tas-seduta tal-5 t'April 2005 fejn Dr. Lorraine Schembri Orland ghall-attrici nfurmat lill-Qorti li għandha tipprezenta l-affidavits attrici u ddikjarat li m'għandhiex provi aktar. Il-kawza giet differita għas-sentenza għall-31 ta' Mejju 2005.

Rat li minkejja li gie debitament ingunt bic-citazzjoni attrici u bl-avviz tas-smiegh tal-kawza l-konvenut **B** baqa' ma pprezenta ebda nota ta' l-eccezzjonijiet u għalhekk baqa' kontumaci.

Rat id-dokumenti esebiti.

Rat l-atti kollha l-ohra tal-kawza.

II. KONSIDERAZZJONIJIET.

(i) PRINCIPI LEGALI.

Illi l-attrici bbazat l-azzjoni tagħha fuq premessi li huma kkontemplati fl-artikolu 19 (1) (d) u (f) tal-Kap 255 tal-Ligijiet ta' Malta u cjoء` l-Att dwar iz-Zwieg.

Illi l-attrici tissottometti illi z-zwieg bejnh u bejn il-konvenut għandu jigi dikjarat null *inter alia* a bazi ta' l-artikolu 19 (1) (d) tal-Kap 255 li jghid:-

“jekk il-kunsens ta' xi wahda mill-partijiet ikun vizzjat b'difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju fuq il-hajja mizzewga, jew fuq id-drittijiet u d-dmirijiet essenziali

tagħha, jew b'anomalija psikologika serja li tagħmilha mpossibbli għal dik il-parti li taqdi l-obbligazzjonijiet esenzjali taz-zwieg.”

Illi dwar dan is-sub-artikolu din il-Qorti kif presjeduta diga' kellha okkazjoni tezaminah, u għalhekk tagħmel referenza għas-sentenza “**Joseph Borg vs Maria Nicolina Cutajar għajnej` Borg**” (Cit. Nru. 1564/97/RCP – deciza fil-21 ta' Ottubru 1999) u ghall-principji hemm enuncjati.

Illi fis-sentenza “**Kevin Spiteri vs Avukat Dr. Renzo Porsella-Flores et noe**” (Cit. Nru. 2443/97/RCP – deciza 18 ta' Jannar 2000) il-Qorti għamlet referenza ghall-espozizzjoni ta' **Viladrich**:

“Thus, there is grave lack of discretion of judgement when it is proven that a contracting party lacks intellectual and volitional maturity necessary to discern, in view of binding oneself in an irrevocable manner, the essential rights and duties of marriage, which are the object of mutual surrender and acceptance. The discretion of judgement refers to that degree of maturity of comprehension and of will of the contracting parties which enables them to give and receive each other, through a juridical bond, in a unique community of life and love. This community is indissolubly faithful, ordered to the good of the spouses as well as to the procreation and education of the offspring” (**Viladrich, P.J., “Matrimonial Consent in Code of Canon Law Annotated.”** (Montreal, 1993), p. 686).

Illi kwantu ghall-obbligazzjonijiet esenzjali taz-zwieg, din il-Qorti tifhem li, fin-nuqqas ta' definizzjoni jew indikazzjoni fil-**Kap. 255**, dawn l-obbligazzjonijiet esenzjali huma dawk li fis-socjeta` Maltija dejjem u nvarjabbilment gew ritenuti bhala l-obbligazzjonijiet esenzjali taz-zwieg. Dawn huma “*the obligation concerning the conjugal act or carnal union, as bodily union and basis of procreation; the obligation of the community of life and love as an expression of the union between man and woman, mutual well-being, which is inseparable from the provision of an environment conducive to the reception and education of children; and the obligation to receive and bring up*

children within the context of a conjugal community. It is important to remember that these essential obligations must be mutual, permanent, continuous, exclusive and irrevocable so that there would be incapacity if one of the contracting parties should be, due to a psychological cause, incapable of assuming these obligations with these essential characteristics” (Viladrich, P.J., op.cit., p. 687).

Illi wkoll fis-sentenza “**Alexandra sive Sandra Farrugia vs Raymond Farrugia**” (P.A. (VGD) 10 ta’ Settembru 1997) inghad wkoll li:-

*“Kwantu għad-difett serju ta’ diskrizzjoni ta’ gudizzju – artikolu 19 (1) (d) – biex ikun hemm nuqqas serju ta’ diskrezzjoni ta’ gudizzju jrid ikun hemm inkapacita’ psikika (mhux necessarjament anomalija psikologika fis-sens mediku psikjatriku) jew kostituzzjonali li wiehed jagħraf u jirrifletti, jew li jiddeciedi liberalment, fuq l-oggett tal-kunsens matrimonjali (“**Isabelle Zarb vs Stephen Attard**” – P.A. 21 ta’ Novembru 1995). Mhix għalhekk kwistjoni ta’ nkompatibbilta’ ta’ karatru, jew ta’ decizjoni jew decizjonijiet zbaljati. Il-paragrafu (d) ikompli jitkellem dwar “anomalija psikologika serja li tagħmilha mpossibbli għal dik il-parti li taqdi l-obbligazzjonijiet esenzjali taz-zwieg.” Il-Qorti tosserva li l-ligi tagħna tirrikjedi mhux biss anomalija psikologika tkun wahda serja, izda li tkun tagħmilha mpossibbli mhux semplicement difficli, li wieħed jaqdi l-obbligazzjonijiet esenzjali taz-zwieg ossia jassumihom.”*

Illi għalhekk b'difett serju ta’ diskrezzjoni ta’ gudizzju l-legislatur ma riedx ifisser semplicement kwaliasi stat ta’ mmaturita` li parti jew ohra fiz-zwieg tista’ tkun fiha filmument li jingħata l-kunsens reciproku (“**Nicholas Agius vs Rita Agius għajnej Caruana**” – P.A. (VDG) tal-25 ta’ Mejju 1995).

Illi li kieku l-legislatur irrikjeda maturita` shiha u perfetta, ftit jew addirittura ebda zwieg ma kien ikun validu. In-nuqqas ta’ *discretio judicii* hu kuncett guridiku ntrinsikament marbut mal-kapacita` ta’ parti jew ohra fiz-zwieg li tagħti l-kunsens liberu u xjenti tagħha għar-rabta

taz-zwieg. Kif jispjega l-gurista **Colagiovanni** meta sostna li:-

"Il matrimonio, in quanto patto ossia "foedus" richiede una capacita` intellettuale e volitiva al di sopra di ogni altro contratto che e` per lo meno rescindibile, in casi determinati dalla legge, richiede quindi una integrita` di mente e di liberta`, dato che si tratta di assumersi una "servitus" per tutta la vita" (**Forum**, 1990, Vol. 1 part I, p. 72).

Illi pero`, kif gja' nghad, b'immaturita` jew difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju d-dottrina u l-gurisprudenza *"non si riferiscono ad una piena e terminale maturita`, non esigono nei nubenti una conoscenza perfetta ed esaustiva di cio` che comporta il matrimonio, non richiedono una preveggenza chiara ed assoluta di cio` che puo` compartare la vita coniugale, ne` un perfetto equilibrio volitivo-affettivo, ne` infine una conoscenza perfetta delle motivazioni della scelta matrimoniale. Ecco perche` riesce piu` appropriato l' uso del termine discrezione di giudizio, che fa riferimento ad un certo discernimento ma non implica il raggiungimento di una maturita` piena"* (**Pompedda, M.F.**, **"Il Consenso Matrimoniale in Grochlewski"** – **Pompedda – Zaggia**, **"Il Matrimonio nel Nuovo Codice di Diritto Canonico"** (Padova, 1984), pagina 46).

Illi kif gie affermat diversi drabi minn din il-Qorti, inkluz fissentenza **"Alessandra sive Sandra Mc Monagle qabel Mamo vs Mario Mamo"** (P.A. (VDG) 26 ta' Ottubru 2000) ikun hemm id-difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju fis-sens ta' l-ewwel parti tal-paragrafu (**d**) imsemmi kemm-il darba jirrizulta li, *"fil-mument ta' l-ghoti tal-kunsens matrimoniali, parti jew ohra tkun priva b'mod sostanziali, ossia gravi, minn dik il-fakolta` kritiko-estimativa jew kritiko-valutativa dwar l-oggett tal-kunsens taz-zwieg, jew minn dik il-maturita` affettiva li hija presuppost ghal ghazla libera dwar l-imsemmi oggett. Id-difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju, ghalhekk, ma hux semplicemente nuqqas ta' hsieb, nuqqas ta' riflessjoni; anqas ma jfisser li wiehed jagħmel ghazliet jew jiehu decizjonijiet zbaljati –*

infatti decizjoni jew ghazla zbaljata hi perfettament kompatibbli ma' diskrezzjoni ta' gudizzju" (ara, "**Emanuel Camilleri vs Carmen Camilleri**", (P.A., 10 ta' Novembru 1995).

Illi l-istess sentenza tkompli tghid "*li parti fiz-zwieg ma tkunx fehmet sufficientement, fis-sens li ma tkunx hasbet bizzarejjed jew ma tkunx irriflettiet bizarrejjed fuq il-hajja mizzewga jew fuq id-drittijiet u d-dmirijiet essenziali tal-hajja mizzewga, ma jammontax necessarjament ghal difett (serju) ta' diskrezzjoni ta' gudizzju* ("**Selina-Maria Vella Haber vs Joseph Gatt**", P.A., 15 ta' April 1996)."

Illi ghalhekk biex ikun hemm in-nuqqas jew difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju kif ravvizat **fl-artikolu 19 (1) (d)** irid ikun hemm l-inkapacita` psikika (mhux necessarjament anomalija psikologika fis-sens mediku/psikjatriku) jew kostituzzjonali li wiehed jaghraf u jirrifletti, u li jiddeciedi liberament, fuq l-oggett tal-kunsens matrimonjali (ara f'dan is-sens, fost ohrajn, "**Jacqueline Cousin vs Bernard Simler**", P.A., 3 ta' Gunju 1998; "**Roseanne Cassar vs Kenneth Cassar**", P.A. 19 ta' Ottubru 1998; u "**Carmelo Grima vs Mary Andrews**", P.A., 2 ta' Novembru 1998).

Illi proprju ghalhekk ukoll il-legislatur jirrikjedi li d-difett ta' diskrezzjoni jrid ikun wiehed serju u l-anomalija psikologika tkun wahda serja.

Illi kif jispjega **Bersini**, id-diskrezzjoni ta' gudizzju tikkonsisti f'zewg elementi distinti izda konkorrenti w interdipendenti:-

"La piena avvertenza e il deliberato consenso La piena avvertenza si riferisce alla sfera intellettuale, il deliberato consenso a quella volitiva. In altri termini, la discrezione di giudizio comprende la maturità di giudizio e la maturità affettiva La maturità di giudizio comporta una conoscenza critica proporzionata all' atto da compiere, agli obblighi essenziali da assumersi e ai doveri coniugali che ne derivano proiettati nel futuro. La maturità affettiva comporta generalmente quella

adeguata evoluzione degli istinti, degli affetti, dei sentimenti, della emotività che se sono turbati o inadeguati intaccano direttamente la volontà e possono privare della libera scelta interiore. Abbiamo così una mancanza di consenso libero (immaturità affettiva) e ponderato (immaturità di giudizio)" (Bersini, F., "Il Diritto Canonico Matrimoniale." (Torino, 1994), p. 97).

Illi l-istess awtur, imbagħad ikompli jispjega dwar kemm irid ikun serju d-difett ta' diskrezzjoni biex wieħed ikun jista' jghid li hemm id-difett fil-kunsens u l-konsegwenti nullità` taz-zwieg:-

"Se ci si chiede quale grado di discrezione di giudizio possa ritenersi proporzionato al matrimonio, rispondiamo anzitutto che, sia per la conoscenza intellettiva come per la deliberazione volitiva, dovrà essere maggiore di quello richiesto per peccare mortalmente e per stipulare gli altri contratti. Il motivo sta nel fatto che il consenso matrimoniale riguarda obbligazioni che si proiettano nel futuro ed è ordinato all'assunzione di uno stato di vita che incide su tutta l'esistenza con un contratto perpetuo e irriscendibile che comporta una serie di gravi obblighi ad esso inerenti. Per dare un valido consenso, non è sufficiente il grado di ragione col quale speculativamente uno sappia che cosa è il matrimonio; è necessaria la maturità di giudizio capace di ponderare in concreto i doveri e i diritti che uno deve assumersi per tutta la vita. In altri termini, è necessaria la discrezione non tanto per l'atto in se, al momento di emettere il consenso, quanto per gli impegni che da quell'atto derivano. Una discrezione che impegni per il futuro. Ovviamente si richiede una ponderazione degli impegni sostanziali del matrimonio e non di tutto il suo valore etico, religioso, sociale, giuridico ed economico, altrimenti ben pochi sarebbero in grado di emettere un valido consenso. Ogni volta che i contraenti abbiano raggiunto l'età prescritta dal legislatore per poter contrarre matrimonio, si presume che essi siano in possesso della debita discrezione di giudizio; tale presunzione, tuttavia, ammette prove in contrario. Pertanto, qualora si possa dimostrare, per qualsiasi motivo, la capacità intellettuva e volitiva sopra

descritta sia gravamente alterata o addirittura mancante, si dovrà ritenere che il vincolo matrimoniale sia nullo per difetto di discrezione di giudizio” (ibid. pp. 97-98).

Illi hawnekk il-Qorti pero`, tixtieq tippreciza li ghazla libera, kunsens hieles, ghar-rabta taz-zwieg mhux sinonimu mal-kuncett ta’ ghazla facli, u dan kif gja’ gie ndikat fis-sentenzi fuq kwotati, tant li nghad li:-

“... ... se il soggetto non è in grado di superare [i] condizionamenti interiori, allora si dirà che la scelta di lui non è stata libera; lo sarà invece qualora pur pressato da tali impulsi provenienti dal proprio psichismo, da un’ affettività non sufficientemente matura o anomala, e quindi anche di fronte a conflitti interiori, sarà stato capace di superarli, di dominarli razionalmente, di scegliere con autonomia In ogni caso, i nubenti debbono aver coscienza di assumere vere obbligazioni (e reciprocamente di concedere veri diritti) di creare cioè col matrimonio un patto che vincola a un comportamento idoneo e adeguato alla specifica società coniugale, sia nei riguardi dell’ altra parte sia nei riguardi della prole” (**Pompedda, M.F.**, “**Incapacità di Natura Psichica in Matrimonio Canonico: Fra Tradizione e Rinnovamento.**” (Bologna, 1991), pp. 231, 233).

Illi kwantu għad-difett fil-kunsens dovut ghall-anomalija psikologika serja li tagħmilha mpossibbli għal dik il-parti li taqdi l-obbligazzjonijiet essenziali taz-zwieg, il-ligi tagħna, bhad-dritt kanoniku (**Can. 1095 (3)**) tirrikjedi mhux semplici diffikulta` izda mpossibbila` li wieħed jaqdi ossia jassumi l-obbligazzjonijiet essenziali taz-zwieg. Inkapacita` jew imposibbila` vera f'dan il-kuntest hi ipotizzabbi biss fil-prezenza ta' anomalija psikologika serja li, independentement minn kif wieħed jagħzel li jiddefiniha jew jiklassifikaha fil-kamp tal-psikjatrija jew tal-psikologija, tintakka sostanzjalment il-kapacità “di intendere e / o di volere”. “L’incapacità di assumere gli oneri essenziali della vita coniugale”, kif jghid **Bersini**, “rende la persona inabile al matrimonio, anche nell’ ipotesi che al momento di contrarre le nozze abbia avuto la

discrezione di giudizio sufficiente per un valido consenso” (op. cit., p. 99).

Illi ghal dak li jirrigwarda l-obbligazzjonijiet essenziali taz-zwieg, din il-Qorti tifhem li, fin-nuqqas ta' definizzjoni jew indikazzjoni fil-Kap. 255, dawn l-obbligazzjonijiet essenziali huma dawk li fis-socjeta` Maltija dejjem u nvarjabbilment gew ritenuti bhala l-obbligazzjonijiet essenziali taz-zwieg.

Illi dawn huma “*the obligation concerning the conjugal act or carnal union, as bodily union and basis of procreation; the obligation of the community of life and love as an expression of the union between man and woman, mutual well-being, which is inseparable from the provision of an environment conducive to the reception and education of children; and the obligation to receive and bring up children within the context of a conjugal community. It is important to remember that these essential obligations must be mutual, permanent, continuous, exclusive and irrevocable so that there would be incapacity if one of the contracting parties should be, due to a psychological cause, incapable of assuming these obligations with these essential characteristics*” (Viladrich, P.J., op. cit., p. 687).

Illi ta' l-istess portata huma s-sentenzi “**Anthony Gaffiero vs Juanita Gaffiero nee' Sultana**” (P.A. (VDG) 17 ta' Novembru 2000 u “**Anna Galea vs John Walsh**”, (P.A. (VDG) tat-30 ta' Marzu 1995). Inerenti ghalhekk, f'dawn l-obbligazzjonijiet hemm l-obbligu tal-partijiet li jaghtu lilhom infushom lil xulxin fit-totalita` tagħhom sabiex tigi stabbilita bejniethom “*the community of life and love*”.

Illi fl-ahharnett din il-Qorti tagħmel riferenza għal dak li nghad fis-sentenza fl-ismijiet “**Nathalie O'Toole vs Patrick O'Toole**” (P.A. (N.A.) 25 ta' Marzu 2002) fejn intqal li:-

“*Il-kunsens moghti fiz-zwieg skond din l-istess gurisprudenza mhuwiex dak il-kunsens semplici rikjest fil-kuntratt in generali ghaliex il-kuntratt taz-zwieg huwa wieħed "sui generis" u ta' ordni pubbliku. Illi għalhekk il-*

partijiet f'kuntratt ta' zwieg mhux biss irid ikollhom il-kapacita' li jagtu dak il-kunsens, izda li l-istess irid jigi moghti bl-aktar mod liberu u xjenti ghal dak kollu li tirrikjedi r-rabta taz-zwieg. Il-kuntratt taz-zwieg għandu jigi apprezzat mhux biss bl-ghajnejn oggettivi tal-ligi, izda jrid isib is-sinifikat tieghu fir-relazzjonijiet ta' koppja u l-iskop ahhari taz-zwieg, cjoe' li tnejn minn nies jagħtu lilhom nfushom lil xulxin ad eskluzjoni ta' kollox u kulhadd. Meta għalhekk għal xi raguni jew ohra dak il-kunsens ma jkunx gie moghti bil-konoxxenza shiha ta' dak li jgib mieghu z-zwieg, allura jinholoq dubju kemm dak il-kuntratt matrimonjali huwa wieħed validu.”

Illi kif ingħad fis-sentenza “**Al Chahid vs Mary Spiteri**” (P.A. (RCP) 5 ta' Gunju 2002) inoltre l-kunsens irid ikun wieħed tali li permezz tieghu l-parti li tesprimih trid tkun konxja ta' l-obbligi, d-dmirijiet u r-responsabbiltajiet li ggib magħha l-hajja mizzewga bħalma huma l-elementi ta'unjoni permanenti, esklussiva w irrevokabbli.

Illi dawn il-principji kollha gew kkonfermati f'diversi sentenzi mogħtija minn din il-Qorti nkluzi “**Maria Rita Calleja vs Mohamed Ben Mohamed Khemiri**” (P.A. (RCP) 17 ta' Frar 2000); “**Nicolai Balzan vs Simone Cremona**” (P.A. (RCP) 9 ta' Marzu 2000); “**Ousama Sadalah vs Doris Tanti**” (P.A. (RCP) 4 ta' April 2000); “**Josephine Gabriel vs Dr. Georg Sapiano et nomine**” (P.A. (RCP) 8 ta' Novembru 2000); “**Josette Lungaro mart Jesmond Lauro vs Jesmond Lauro**” (P.A. (RCP) l-1 ta' Frar 2001); “**Mazen Dadouch vs Maria Dadouch xebba Galea**” (P.A. (RCP) 22 ta' Marzu 2002); “**Albert Grech vs Josette Grech**” (P.A. (RCP) 30 ta' April 2002); “**Marco Tanti vs Catherine Azzopardi**” (P.A. (RCP) 30 ta' Mejju 2002); u “**Giulio Farrugia vs Raquel Anne Farrugia**” (P.A. (RCP) 29 ta' Mejju 2002); “**Suzanne sive Sue Rossi vs Benjamin sive Benny Bugeja**” (P.A. (RCP) 27 ta' Gunju 2002); “**Lorriane Zammit vs Gordon Zammit**” (P.A. (RCP) 27 ta' Gunju 2002); “**Mariella Balzan vs Oswan Murat Kiran**” (P.A. (RCP) 27 ta' Gunju 2002); u “**Ruth Formosa vs Ahmed Enan**” (P.A. (RCP) 27 ta' Gunju 2002) “**John Richards vs Mary Richards nee' Gatt**” (P.A. (RCP) 30 ta' Ottubru 2002); “**Hector**

Cassola vs Marguerite Cassola" (P.A. (RCP) 30 ta' Ottubru 2002; "**George Ciantar vs Patricia Ciantar**" (P.A. (RCP) 31 ta' Ottubru 2002; "**Simon Camilleri vs Dr. Leslie Cuschieri et nomine**" (P.A. (RCP) 13 ta' Novembru 2002) fost ohrajn.

Illi l-azzjoni attrici qed issir wkoll a bazi ta' **l-artikolu 19 (1) (f) tal-Kap 255 tal-Ligijiet ta' Malta**.

Illi fl-artikolu 19 (1) (f) jinghad li z-zwieg ikun null:

"jekk il-kunsens ta' xi wahda mill-partijiet ikun inkiseb bl-eskluzjoni pozittiva taz-zwieg innifsu jew ta' xi wiehed jew aktar mill-elementi essenziali tal-hajja mizzewga, jew tad-dritt ghall-att taz-zwieg."

Illi dan is-sub-artikolu wkoll gie diskuss u ezaminat fis-sentenza "**Nicolai Balzan vs Simone Cremona**" minn din il-Qorti kif presjeduta (Cit. Nru. 1019/98/RCP – deciza fid-9 ta' Marzu 2000) u "**Mark Spiteri vs Susan Margaret Spiteri**" (P.A. (RCP) 27 ta' Frar 2001) u a skans ta' ripetizzjoni qed issir referenza ghall-principji hemm enuncjati. Illi *inoltre* fis-sentenza "**Theresa Taguri nee Spiteri vs Avukat Christopher Cilia et noe**" (Cit. Nru. 3130/96/NA – deciza P.A. (NA) fl-10 ta' Novembru 1999) gie ritenut illi:-

"Fl-interpretazzjoni ta' dan is-sub-inciz gie ritenut mill-Qorti tagħna illi l-eskluzjoni pozittiva ma kellhiex necessarjament tirrizulta biss minn xi haga espressa direttament izda setghet tigi espressa bl-imgieba ta' xi parti fil-perjodu mmedjatamente qabel u wara li jkun inkiseb l-istess kunsens."

Illi ta' l-istess portata hija s-sentenza "**Josette Lungaro mart Jesmond Lauro vs Jesmond Lauro**" (P.A. (RCP) l-1 ta' Frar 2001); "**Joseph Gabriel vs Dr. Georg Sapiano nomine**" (P.A. (RCP) 8 ta' Novembru 2000); "**Carmen El Shimi għa Tanti vs Ibrahim Mohamed Mohamed Ibrahim El Shimi**" (P.A. (NA) 20 ta' Gunju 2000); "**Mary Rose Abder Rahim vs Esam Abder Rahim**" (P.A. (NA) 31 ta' Mejju 2000); "**Ousama William**

Hfez Sadallah vs Doris Dalli” (P.A. (RCP) 4 ta’ April 2000) u “**Albert Grech vs Josette Grech”** (P.A. (RCP) 30 ta’ April 2002 Cit. Nru. 793/01/RCP) u diversi sentenzi li kkomfermaw l-istess principji u ghalhekk issir riferenza ghall-istess.

Illi l-artikolu 19 (1) (f) tal-Kap 255 tal-Ligijiet ta’ Malta jikkonsidra kemm is-simulazzjoni totali (‘*colorem habens, substantiam vero nullam*’) kif ukoll dak parzjali (‘*colorem habens, substantiam vero alteram*’) tal-kunsens.

Illi rigward it-tifsira tal-frasi “*eskluzjoni pozittiva taz-zwieg innifu*”, jew kif maghruf ukoll bhala simulazzjoni totali, l-Qorti fil-kawza “**Bonnici vs Bonnici”** (P.A. 30 ta’ Lulju 1982) qalet illi biex ikun hemm simulazzjoni totali jrid jigi ppruvat il-‘*finis operis*’ taz-zwieg gie effettivament eskluz mill-vera rieda ta’ parti jew ohra, ghalkemm formalment tkun sehhet ic-celebrazzjoni taz-zwieg.

Illi fis-sentenza “**Cali vs Dr. Albert S. Grech nomine”**. (P.A. 22 ta’ Gunju 1988) il-Qorti qalet illi jekk tmur ghaceremonja tat-tieg u nternament tissostitwixxi l-ideat tieghek fuq x’inhu zwieg jew inkella xort’ohra teskludi l-veru kuncett taz-zwieg, hi forma ta’ simulazzjoni totali. Fid-decizjoni “**Galea vs Walshi** (P.A. 30 ta’ Marzu 1995) il-Qorti spjegat simulazzjoni bhala “*meta l-atti, gesti jew kliem esterni ma jikkorrispondux ghall-kunsens intern li jkun inghata*”. Illi fis-sentenza “**Muscat vs Borg Grech”** (P.A. - 14 ta’ Awissu 1995) il-Qorti spjegat il-kuncett ta’ simulazzjoni b’dawn il-kliem:-

“*Ghalhekk min esternament ikun wera li qed jaghti l-kunsens matrimoniali izda jkun internament u b’att pozittiv tal-volonta’ tieghu qed jichad il-kunsens ghal dak iz-zwieg ikun qed jissimula l-kunsens tieghu.*”

Illi kif gie nsenjat fid-decizjoni fi-is-mijiet “**Francesco Teuma vs Luigi Camilleri et**”, (K. 1 ta’ Ottubru 1884 - Vol. X, p. 912) :-

“*a poter dedursi la invalidita dell’atto e’ necessario che risulti chiaro, che cio’ che si contrattava non era la yenta,*

ma una simulazione, cioe' fictio seu ostensio falsi pro vero."

Illi fil-kawza "**Anthony Gallo vs Dr. Anthony Cutajar et nomine**" (P.A. (RCP) 28 ta' Mejju 2002) inghad li "meta wiehed jitkellem dwar *I-eskluzjoni taz-zwieg* jew wiehed mill-elementi essenziali tieghu, wiehed irid jifli jekk il-kontendenti jew wiehed minnhom, allavolja hu kapaci jaghti *I-kunsens validu taz-zwieg*, pero' bl-att tieghu qabel u *fil-hajja mizzewga*, jew *bl-ommissjoni tieghu*, eskluda a priori certu obbligi essenziali *tal-hajja mizzewga*, cjo' ssimula *Ikunsens tieghu totalment fejn eskluda a priori z-zwieg*, jew *inkella fejn filwaqt il-kunsens hu jew hi eskludew xi wahda jew aktar mill-elementi essenziali tal-hajja mizzewga*, u cjo' saret simulazzjoni parzjali."

Illi fil-fatt din il-Qorti taqbel ma' l-istess definizzjoni u fil-fatt fis-sentenza "**Al Chahid vs Mary Spiteri**" (P.A. (RCP) 5 ta' Gunju 2002 inghad li "wiehed jinnota li taht **I-artikolu 19 (1) (f)** trid issir distinzjoni cara bejn zwieg li jfalli minhabba cirkostanzi li jirrizultaw waqt iz-zwieg, u zwieg li jfalli ghax wiehed mill-partijiet minn qabel ma ta I-kunsens tieghu kien gja' mentalment dispost li ma jottemprax ruhu ma' xi wahda jew aktar mill-obbligi matrimonjali. Fl-ewwel ipotesi hemm ir-ragunijiet li jagħtu lok għas-separazzjoni u fit-tieni ipotesi hemm I-estremi tal-annullament taz-zwieg."

Illi fil-fatt għal dak li jolqot il-kuncett ta' "*I-eskluzjoni pozittiva ta' xi wiehed jew aktar mill-elementi essenziali tal-hajja mizzewga*", u cjo' simulazzjoni parzjali, il-Prim' Awla tal-Qorti Civili fil-kawza "**Abdel Wahed vs Dr. Yana Micallef Stafrace et**" (P.A. (NA) 14 ta' Lulju 1994) elenkat l-element essenziali taz-zwieg bhala li jikkonsistu fil-"*komunjoni tal-hajja konjugali, I-indissolubilita' tar-rabta taz-zwieg, id-dritt ghall-fedelta' u d-dritt ghall-prokreazzjoni ta' I-ulied*". L-istess elementi gew ikkonfermati wkoll fil-kawza "**Aquilina vs Aquilina**" (P.A. (NA) 30 ta' Jannar 1991) u fis-sentenza "**Grech vs Grech**" (P.A. (NA) 9 ta' Ottubru 1990). Dawn huma wkoll l-elementi fil-ligi kanonika.

Illi l-komunjoni tal-hajja konjugali u l-'consortium vitae' tikkomprendi zewg elementi u cjoء l-imhabba konjugali u r-responsabbilta` tal-familja. Kif qalet din il-Qorti fid-decizjoni "**Magri vs Magri**" (14 ta' Lulju 1994):-

"Jekk din il-'consortium vitae' hija nieqsa, l-oggett innifsu tal-kunsens taz-zwieg huwa wkoll nieqes. Din il-'consortium vitae' tikkomprendi zewg elementi li huma l-imhabba konjugali u r-responsabbilta' tal-familja."

Illi fil-fatt l-element ta' l-indissolubilita` taz-zwieg jehtieg li l-kunsens ikun ibbazat fuq rabta dejjiema bejn ragel u mara wahda, mibnija fuq il-fedelta' u formazzjoni tal-familja. Il-Ligi Maltija tippresupponi '*iuris tantum*' dan l-element ta' indissolubilita' fiz-zwieg.

Illi fil-fatt, **J. Edwards Hudson** (pg. 164-165), jispjega car li "*indissolubility can be excluded from consent in two different ways: either because the spouse, knowing the true nature of marriage, nevertheless contract with the understanding that he will have the option of dissolving the bond and recovering his former free status, or because the spouse formulates his own doctrine on marriage, from which the idea of indissolubility is absent and to which he adheres totally with both intelligence and will power.*"

Illi wkoll, **D.J. Burns**, fil-kummentarju tieghu ("**Matrimonial Indissolubility: Contrary Conditions. A Historical Synopsis and Commentary**". pg.151) jghid li "*it is not necessary that this intention (i.e. li teskludi l-indossolubilita') was formulated as an express agreement, it can be inferred either from an explicit declaration of one or both parties, or consequent on certain words or actions implying that effect, or as a result of the narration of the circumstances of the contract*".

(ii) APPREZZAMENT TAL-PROVI.

Illi mill-provi prodotti jirrizulta illi l-partijiet izzewgu civilment fil-31 ta' Marzu 1994, qabel liema data kien gja' jghixu flimkien. Appena ezatt wara z-zwieg (cjoء fil-15 ta'

Gunju 1994) il-kontendenti kellom tarbija. Di fatti l-attrici tistqarr li meta zzewget lill-konvenut kienet effettivament gja' tqila bit-tarbija. L-istess attrici, tghid li kien proprju minhabba din it-tqala li hija zzewget lill-konvenut. Barra minn hekk, jirrizulta li anke qabel dan kollu hija kienet ghaddejja minn perjodu difficli f'hajjitha peress li meta Itaqghat mal-konvenut ftit xhur qabel iz-zwieg taghhom, kienet sofriet it-telfa ta' missierha li gie maqtul minn persuna drogata. Jinghad ukoll li l-konvenut kien jabbuza mid-droga u ghalkemm l-attrici ppruvat tghinu, bit-tqala hija nqabdet f'cirku vizzjuz, tant li minhabba t-tqala u l-effett li l-istess setghet thalli fuq il-familja tagħha, iddecidiet li tizzewweg lill-konvenut minkejja l-vizzju li kellu u anke minkejja li kien anke jerfa' jdejh fuqha. Din il-Qorti tirreferi ghall-affidavit ta' l-attrici li juri bic-car kemm sfortunatament kienet imħawda bl-affari tragika li kienet seħħet madwarha, inkluz l-assassinju ta' missierha. Minn dan johrog car li l-istess attrici ma kinetx f'posizzjoni li tiehu decizjonijiet fuq l-istat tagħha, u sabiex tifhem l-elementi essenzjali taz-zwieg, u tiehu mpenn ta' dan it-tip ma' dak li kien missier il-wild tagħha, aktar u aktar meta tqis kif kienet stmati minnu mingħajr rispett ta' xejn.

Illi per konsegwenza dan kollu wassal sabiex l-istess attrici tghid li:- *"The marriage ceremony was just a formality for me – there was no substance to it. I did not love Antonio and excluded a full matrimonial union with him. He did not love or respect me and I only went through the ceremony in order to give my daughter a legitimate status. I had no other way out. My family had deserted me and I was totally alone. Under these circumstances marriage presented itself as the only solution for my situation."*

Illi l-unika konkluzjoni li din il-Qorti tista' tasal għaliha għal dak li huwa kunsens ta' l-attrici, huwa li l-kunsens tagħha kien vizzjat kemm a bazi ta' l-artikolu 19 (1) (d) u (f) tal-Kap 255.

Illi da parte tal-konvenut jidher li t-tqala ta' l-attrici kienet l-unika raguni għaliex huwa zzewwigha, u dan peress li jidher li kellu problema ta' droga u tul ir-relazzjoni tieghu

ma' l-attrici abbuza severament minnha kemm bi swat, kemm b'nuqqas ta' manteniment tant li l-attrici kellha dejjem tmantni lilha nfisha u lill-bintha. Barra minn hekk ukoll ghaliex l-istess konvenut jidher li kien alkoholiku fejn kien spiss jirritorna lura d-dar fis-sakra u jsawwat lill-attrici. Dan gie kkonfermat u kkorroborat minn omm l-attrici, li wara li rrangat is-sitwazzjoni li kellha ma' bintha u anke offriet xoghol lill-konvenut, skopriet mhux biss li l-konvenut xorta wahda ma kienx imantni lil bintha u n-neputija tagħha, izda wkoll li dan kien qed jonfoq il-flus tieghu kollha fix-xorb u litteralment jabbuza minn bintha. Dan juri mhux biss nuqqas ta' rispett lejn l-istituzzjoni taz-zwieg u nuqqas ta' diskrezzjoni ta' gudizzju fuq l-elementi essenzjali tieghu, izda wkoll nuqqas ta' rispett lejn id-dinjita' tal-mara bhala persuna. Dan kollu jwassal lil din il-Qorti sabiex tikkonkludi li minhabba anke l-vizzji li kellu ta' xorb u droga l-istess konvenut qatt ma seta' kellu la l-konoxxenza u lanqas l-impenn sabiex jittratta lill-attrici bhala martu. Ghalhekk ma hemm l-ebda dubju li l-kunsens tieghu kien vizzjat a bazi ta' l-**artikolu 19 (1) (d) tal-Kap 255.**

Illi aktar minn hekk, jirrizulta car li l-konvenut kien ben konxju u jimportah biss fil-vizzji tieghu, u hawn din il-Qorti thoss li huwa assolutament eskuda li josserva u jippenja ruhu ghall-hajja mizzewga, tant li qatt ma accetta li jkun rispettuz u veritier lejn martu, tant li kontra l-wieghdi li għamlilha kien xorta baqa' bil-vizzju tad-droga u naqas li juriha b'dan. Anzi huwa heba minnha li kien gie ttestjat bhala *HIV positive*, u allura din il-Qorti thoss ukoll li l-kunsens tal-konvenut kien simulat kif provdut fl-**artikolu 19 (1) (f) tal-Kap 255.**

III. KONKLUZJONI.

Illi għalhekk għal dawn il-motivi, din il-Qorti, **taqta' u tiddeciedi**, billi fil-kontumac ja' tal-konvenut, **tilqa' t-talba attrici fis-sens biss hawn deciz**, b'dan illi:-

1. Tiddikjara u tiddeciedi li z-zwieg iccelebrat bejn il-kontendenti f' Malta fil-31 ta' Marzu 1994 (Dok "A") huwa null u bla effett skond il-Ligi, u dan ghaliex il-kunsens

Kopja Informali ta' Sentenza

taghhom it-tnejn kien vizzjat a bazi ta' **I-artikolu 19 (1) (d)**
u (f) tal-Kap 255 tal-Ligijiet ta' Malta, u ghalhekk tordna
li ssir l-annotazzjoni opportuna fl-Att taz-Zwieg relattiv.

Bl-ispejjez jinqasmu bin-nofs bejn il-partijiet.

Moqrija.

< Sentenza Finali >

-----TMIEM-----